

Elemzés az izraeli-gázai
konfliktusról szóló
médiatudósításokról
a GTTO projekt
országjaiban

Készítette

David Tuller - vezető munkatárs, Public Health and Journalism, UC Berkley
Media Diversity Institute

A következő partnerekkel együttműködve

Független Médiaközpont
Independent Journalism Centre
European Union of Jewish Students
ALDA – Európai Szövetség a Helyi Demokráciáért
„NEVER AGAIN” Egyesület

Készült a **Get the Trolls Out!** Projekt keretében

2024 szeptember

Tartalomjegyzék

- 4 Bevezetés
 - 5 Módszertan
 - 5 Kérdések
 - 6 Vizsgált médiumok
 - 6 Belgium - francia nyelvű média
 - 6 Franciaország
 - 7 Magyarország
 - 7 Moldova
 - 8 Lengyelország
 - 8 Egyesült Királyság
 - 8 Eredmények
 - 9 Az elfogultság jelenléte a vizsgált médiumokban
 - 11 Sértő kifejezések és sztereotípiák használata
 - 13 Az október 7-i támadással és a gázai invázióval kapcsolatban használt terminológia
 - 14 Konklúzió
 - 15 Készítette
-

Bevezetés

A Get the Trolls Out! projekt célja a vallási diszkrimináció elleni küzdelem az európai médiatérben. A projekt célja, hogy a **Media Diversity Institute (MDI)** vezetésével és **hat európai partner** támogatásával a közösségi média erejét kihasználva innovatív megoldásokat, eredményeket tegyen közzé és párbeszédre késztesen, annak érdekében, hogy a gyűlöletbeszéd különböző formáival szemben hatékonyan tudjon fellépni, beleértve az antiszemitizmust, az muszlimellenes gyűlöletet és a keresztényellenes érzelmeket. A projektbe bevont partnerek hét országban működnek – az Egyesült Királyságban (Media Diversity Institute), Belgiumban (European Union of Jewish Students), Franciaországban (ALDA - Európai Szövetség a Helyi Demokráciáért), Németországban (Neue deutsche Medienmacher*innen), Magyarországon (Független Médiaközpont), Moldovában (Independent Journalism Centre) és Lengyelországban („NEVER AGAIN” Egyesület).

A Hamász október 7-i, Izrael elleni támadása és az azt követő gázai invázió világszerte híradások hatalmas hulláma indította el. Magáról a konfliktusról, valamint a tágabb történelmi és vallási kontextusról szóló információk közzététele során a médiaorgánumok különböző politikai és társadalmi nézőpontokból közelítették meg az eseményeket. A GTTO-projektpartnerek áttekintették a saját országukban közzétett tudósításokat, ez a jelentés pedig ezeket az eredményeket mutatja be. (A német partner és a belga partner flamand nyelvű médiumokat vizsgáló része külön megközelítést alkalmazott a témával kapcsolatban; ezeket az elemzéseket külön fogják e szervezetek közzétenni).

Módszertan

A GTTO-projektben részt vevő partnerek az eseményekről szóló tudósításokat elemezték és értékelték az október 7-i támadástól kezdve egészen 2024 július közepéig, az általuk már egyébként is vizsgált médiumok vagy hírügynökségek vonatkozásában. A partnerek egy kérdéslistát kaptak útmutatásként az elemzés elkészítéséhez. Feladatuk nem feltétlenül az volt, hogy minden egyes kérdésre tétélesen válaszoljanak, hanem inkább az, hogy átfogó képet adjanak a tudósítások jellemzőiről.

A kérdéseket több nagy témakör mentén csoportosíthatjuk, például: az elfogultság mértéke a tudósításokban; a konfliktus résztvevőinek és magának a konfliktusnak a leírására használt nyelvezet; valamint az általánosításokra és sztereotípiákra való hivatkozás. Az alábbiakban a kérdések teljes listája olvasható:

Kérdések

- 1 Összességében mennyire kiegyensúlyozottak - vagy nem kiegyensúlyozottak - a konfliktusról szóló tudósítások? Ha nem kiegyensúlyozottak, akkor melyik oldal részesül kedvezőbb megítélésben, és milyen módon?
- 2 Egyes médiumok kiegyensúlyozottabbak, mint mások? Ha igen, tud-e bővebb információt adni az említett médiumok reputációjáról és az általuk kifejtett hatásról?
- 3 Használják-e becsmérlő, gyűlölködő vagy diszkriminatív kifejezéseket a konfliktusban érintett egyik vagy másik oldalról származó személyek jellemzésére? Ha igen, milyen konkrét kifejezéseket használnak? Továbbá, ezeket a kifejezéseket a cikkben idézett források használják-e, vagy a médium által szolgáltatott háttérszöveg és információ részét képezik?
- 4 Milyen kifejezéssel illetik a konfliktust? Egyesek „izraeli-gázai háborúnak”, mások „gázai konfliktusnak”, „gázai háborúnak”, „izraeli-palesztin háborúnak” nevezik.
- 5 Milyen kifejezéseket használnak a Gáza elleni támadás leírására (pl. népirtás, etnikai tisztogatás stb.) Ha a „népirtás” szót használják, adnak-e a kifejezéssel kapcsolatban hivatalos definíciót?
- 6 Milyen kifejezéseket használnak az október 7-i támadás leírására?
- 7 Milyen gyakran beszél a média a konfliktus megoldásáról? Ha tárgyalja ezt a témát, milyen lehetőségeket említenek hangsúlyosabban?
- 8 A hírekben melyek azok a hivatalos források, amelyeket az izraeli oldalról és melyek azok, amelyeket a palesztin oldalról idéznek?

- 9 A hivatalos forrásokon kívül kiket kérdeztek még meg és idéztek az izraeli oldalról, és kiket a palesztin oldalról?
- 10 A sokszínű közösségeket úgy kezelik és jellemzik-e, mintha minden tagjuk ugyanolyan lenne? Minden palesztint a Hamász támogatójaként ábrázolnak? Minden izraelit és minden zsidót az izraeli kormány intézkedéseinek támogatójaként mutatnak be?
- 11 Az izraeli kormánnyal és politikájával szembeni ellenállás az antiszemitizmus egyik formájaként jelenik-e meg a híradásokban? A cionizmust az antiszemitizmus egyik formájaként ábrázolják-e?
- 12 Az antiszemitizmusnak milyen definícióját használják az Ön országában a médiában?
- 13 Van-e a jelentésükben szereplő médiumok bármelyikének útmutatása a munkatársaik számára, hogy hogyan tudósítsanak egy konfliktusról, vagy konkrétan az izraeli-gázai konfliktusról?
- 14 A tudósítások főcímei és alcímei pontosan tükrözik-e a történetek tartalmát?
- 15 Hogyan használják a vizuális eszközöket, például képeket és videókat az izraeli-gázai konfliktusról szóló tudósításokban, és azok milyen hatással vannak a célközönségre?

Vizsgált médiumok

A partnerek által vizsgált médiumok nem jelentették az egyes országok hírmédiumainak teljes spektrumát. A megállapításokat ezért nem lehet a konfliktusról szóló tudósítások átfogó elemzésének tekinteni, inkább annak bemutatására szolgálnak, hogy milyen tudósítások jelennek meg a lakosság kulcsfontosságú szegmensei által fogyasztott egyes médiumokban.

Mindegyik partner rövid jellemzését adta a vizsgált médiumoknak.

Belgium - francia nyelvű média

A GTTO belga projektpartnerei mintegy 20-30 forrást monitoroztak, köztük olyan vezető újságokat is, mint a *Le Soir*, a *La Libre Belgique*, a *La Dernière Heure* és a *Sud Presse*, valamint olyan közösségi média platformokat, mint a Facebook, az X (korábban Twitter) és a YouTube. A kiválasztott francia nyelvű belga médiumok az ország főbb általános orgánumai, elsősorban újságok és hírportálok, amelyek nem tekinthetők erősen sem bal-, sem jobboldalinak.

Franciaország

Franciaországban nagyjából 30 különböző forrást elemeztek, például jobbközép hírorgánumokat, köztük a *Boulevard Voltaire-t*, a *Valeurs Actuelles-t* és a *CNEWS-t*; balközép hírorgánumokat, köztük a *Charlie Hebdo-t* és a *Marianne-t*; valamint centrista hírorgánumokat, köztük a *Le Monde-ot*, a *Le Figaro-t* és a *Le Point-ot*.

Magyarország

Magyarországon nagyjából 100 főcímet és cikket elemezték. Ezek között voltak a 444, a telex.hu, a 24.hu oldalai, az egyik vezető független magyar hetilap a HVG és annak online oldala, a hvg.hu, a portfolio.hu vezető gazdasági online portál, az első magyarországi tényellenőrző honlap a lakmusz.hu, a páneurópai Euronews magyar kiadása, a Mérce című baloldali online újság, a kormányhoz közeli, konzervatív Magyar Hírlap és a kormány által befolyásolt hirado.hu, a közszolgálati média online hírportálja.

Moldova

Moldovában mintegy 250 hírforrást elemezték.

Ezek közé tartozott a Jurnal TV, egy független, országos lefedettségű televíziós csatorna, ami hírműsorokat, talk show-kat, kulturális, társadalmi és egészségügyi műsorokat, szórakoztató műsorokat, tévésorozatokot és filmeket sugároz. Nincs érzékelhető elfogultsága egyik politikai párt irányába sem. Támogatja az európai integrációs folyamatot, és a kormánypárt, a Cselekvés és Szolidaritás Pártja (PAS) támogatójának tekinthető, amely egy centrista párt.

A Radio Moldova a nemzeti közszolgálati műsorszolgáltató, amely számos, különböző célközönségnek szóló műsort sugároz. Román és orosz nyelven, valamint az etnikai kisebbségek nyelvén is gyárt tartalmakat. Nincs érzékelhető pozitív vagy negatív elfogultsága egyik politikai párt irányába sem. Támogatja az európai integrációs folyamatot, és a kormánypárt, a Cselekvés és Szolidaritás Pártja (PAS) támogatójának tekinthető, amely egy centrista párt.

A Radio Chisinau egy projektalapú rádiócsatorna, amelynek a sugárzását a Radio Romania indította el Moldovában és a román kormány finanszírozza működését a 'Department for Romanians Abroad'-on keresztül. Híreket, interjúkat, beszélgetőműsorokat és különböző rádióműsorokat készít román nyelven. Nincs érzékelhető pozitív vagy negatív elfogultsága egyik politikai párt irányába sem. Támogatja az európai integrációs folyamatot, és a kormánypárt, a Cselekvés és Szolidaritás Pártja (PAS) támogatójának tekinthető, amely egy centrista párt.

A www.unimedia.info internetes hírportál a közönségarányt tekintve Moldova egyik legnagyobb internetes portálja. Az Unimedia.info fő tartalmait hírek adják (ez a teljes tartalom több mint 95%-a). Tudósításai alapján elmondható, hogy kissé kedvez a Shor-közeli pártoknak (balközép párt).

A www.stiri.md internetes portál egy híraggregátor, amely különböző hazai és nemzetközi forrásokból származó híreket tesz közzé. A Stiri.md a látogatottságát tekintve az online médiapiac vezetői közé tartozik. Nincs érzékelhető pozitív vagy negatív elfogultsága egyik politikai párt irányába sem. Támogatja az európai integrációs folyamatot, és a kormánypárt, a Cselekvés és Szolidaritás Pártja (PAS) támogatójának tekinthető, amely egy centrista párt.

Lengyelország

A lengyel partner a médiában közzétett legalább 100 cikket elemzett, amelyek egyrészt hírorgánumoktól származó tartalmak voltak, másrészt politikai szereplők nyilvános véleménynyilvánításai, amelyek a hagyományos médiában és saját közösségi média profiljaikon jelentek meg.

Az elemzett csatornák között olyan idegengyűlölő nézeteiről is ismert médiumok is voltak, mint a Dorzeczy.pl, a wPolityce.pl, a Nacjonalista.pl és a Fronda.pl. Emellett szerepelt a mintában a Media Narodowe (National Media, TVMN) egy szélsőjobboldali online tévécsatorna is, amely korábban az 'Independence March Association' tulajdonában volt, és a Kulturális Minisztérium támogatta. A „NEVER AGAIN” Egyesület 2023-ban jelentést tett közzé, amely a csatornán sugárzott gyűlölet szintjét vizsgálta, ami végül a csatorna YouTube-ról való eltávolításához vezetett.

Az elemzett médiumok között szerepelt továbbá a Radio Zet, egy népszerű rádióműsor, valamint a „Najwyższy Czas!” („Legfőbb idő!”), egy szélsőjobboldali kétheti lap. Mindemellett a közösségi médiából olyan személyek kerültek be a vizsgálatba, mint Aleksandra Kuz, a Prawo i Sprawiedliwość (a Jog és Igazságosság Párt, PiS) jelöltje a 2023-as parlamenti választásokon; Mateusz Morawiecki miniszterelnök (PiS) és Krzysztof Tuđuj, a Konfederacja parlamenti képviselője.

Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyságban a jelen elemzéshez vizsgált médiumok különböző politikai nézeteket vallanak. A jobboldali irányultságú szerkesztőségek közé tartozott a GB News, a The Sun és a The Telegraph, míg a Spiked Online jobboldali és liberális nézeteket is magáénak vall. A balközépnek számító Daily Express is megjelent a vizsgálatban, míg a baloldali The Guardian és a 5PillarsUK eltérő nézőpontokat képviselnek. A londoni székhelyű zsidó hetilapot, a 'The Jewish Chronicle'-t a nemzeti közszolgálati műsorszolgáltató, a BBC és a 24 órás kereskedelmi hírcsatornaként működő Sky News mellett vizsgálták.

Eredmények

A partnerek hat országban - Belgiumban (francia nyelvű média), Franciaországban, Magyarországon, Moldovában, Lengyelországban és az Egyesült Királyságban - adtak közvetlen válaszokat a feltett kérdésekre, időnként az egyes kérdéseket részletesen kibontva, de többnyire csoportosítva azokat. Az itt közölt beszámoló ennek a hat dokumentumnak az együtteséből került összeállításra. Az összefoglalóban a kérdésekre adott válaszokat három nagy témakörbe soroltuk: az elfogultság jelenléte, a sértő szavak és sztereotípiák használata, valamint az október 7-i támadás és a gázai invázió terminológiája.

Az elfogultság jelenléte a vizsgált médiumokban

A vizsgált médiumok körében gyakori volt az elfogultság. Az elfogultság mintázatai, tehát hogy jellemzően az izraeliek vagy a palesztinok ellen irányultak-e azonban országonként eltérőek voltak; ezt főként a hírorgánumok világnézeti irányultsága, valamint a helyi vallási és politikai kontextus befolyásolta.

Különösen Franciaországban és az Egyesült Királyságban a politikai spektrum jobb oldalán álló hírorgánumok voltak hajlamosabbak az izraeli nézőpontot kedvezőbben értékelni. Ezzel szemben a baloldali elfogultságúak inkább a gázaiak és a palesztinok meggyőződéseit emelték ki, miközben szkeptikusabban szemlélték az izraeli intézkedéseket.

Franciaországban az ALDA szerint a Le Figaro, a Le Point, a CNEWS és még a hagyományosan jobboldali médium, a Valeurs Actuelles is kiegyensúlyozottan tudósított. Az ALDA azonban azt is megjegyezte, hogy „a szélsőjobboldali Boulevard Voltaire szinte kizárólag a Hamász által elkövetett erőszakos cselekményekről tudósít”. Ezzel szemben - tették hozzá - „a Le Monde mérsékelten baloldali újság némileg negatívan tudósít Izraeőről. A Marianne, egy másik baloldali kiadvány pedig inkább kedvezően tudósít Gázáról”.

Az Egyesült Királyságban az MDI hasonló tendenciáról számolt be, és ezt a különböző szerkesztőségek célközönségének eltérő demográfiai jellemzőivel hozta összefüggésbe. Amint arról beszámoltak: „Az olyan jobboldali médiumok, mint a GB News, a Telegraph és a The Sun észrevehető elfogultságot mutatnak a konfliktusról szóló tudósításaikban, gyakran szimpatizálnak Izraellel és negatívabb színben tüntetik fel a palesztin oldalt. Ezeket a médiumokat általában középkorú, konzervatív és túlnyomórészt fehér közönség fogyasztja. Ezzel szemben az olyan baloldali lapok, mint a The Guardian, a fiatalabb közönséget célozzák meg. Gyakran kritikusabb nézőpontot fogalmazznak meg Izrael politikájával és cselekedeteivel kapcsolatban, miközben a palesztin oldallal szimpatizáló hangoknak is felületet biztosítanak.”

Magyarországon az Izrael-barát álláspontot képviselő, jobb oldalra hajló szerkesztőségek leginkább kormánybarátként voltak azonosíthatók. Amint arról a Független Médiaközpont beszámolt: „Mivel az Orbán-kormány az utóbbi időben szorosabbra fűzte kapcsolatait az illiberális rezsimekkel, nyilvánvaló, hogy a magyar kormánybarát média az izraeli állásponttal szimpatizál”. Továbbá „a visszafogottabb palesztin-ellenes álláspont... jól illeszkedik a kormány általános menekültellenes narratívájába, amely főként az arab világból érkező migránsokat veszi célba”. Másrészt viszont „a független médiumok rendszeresen és kiegyensúlyozottan tudósítanak a háború fejleményeiről”.

Ezzel szemben a francia nyelvű belga médiumok az EUJS szerint inkább a palesztin félnek kedveznek. „Izraelt gyakran (vagy mindig?) Góliátnak, míg a palesztin népet Dávidnak látják” - jelentették. „Ezt [a konfliktust] mindig kiegyensúlyozatlannak és ezért igazságtalannak tekintik”. Ezt a nézőpontot erősíti az EUJS jelentése szerint a kontextus felvázolásának hiánya, olyan cikkekkel, amelyek „nem mutatják az események közötti összefüggéseket és Izraelt elnyomónak, míg Gázát áldozatnak állítják be”.

Moldovában a háborúról megjelent anyagok többsége nem eredeti tudósítás volt, hanem nemzetközi hírorgánumoktól és internetes portáloktól átvett anyagok, az ICJ szerint. Többnyire azt találták, hogy az újraközlésre kiválasztott cikkek nem képviseltek nyilvánvalóan elfogult nézeteket és nem domináltak a sértő tartalmak. „Az esetek többségében a moldovai média által újraközölt és elemzett tartalmak megfeleltek a szakmai és etikai normáknak” - állapították meg.

Lengyelországban jelenleg csak kisszámú zsidó és arab közösség él, ezért a lengyel média általában nem foglalkozik részletesen a közel-keleti konfliktussal. A jobboldali média azonban hagyományosan negatívan viszonyul mind a zsidókhoz, mind a muszlimokhoz, és október 7. óta ismét tanúbizonyosságát tették az előítéleteiknek az eseményekről szóló tudósításaikban, jelentette a „NEVER AGAIN” Egyesület.

Közvetlenül a támadás után az eseményeket propagandaüzenetekben használták fel a rákövetkező héten (2023. október 15-én) tartandó választásokhoz, amely egy „idegengyűlölő” népszavazás is volt a bevándorlással kapcsolatban. A népszavazáson feltett kérdés a következő volt: „Támogatja-e Ön a Közel-Keletről és Afrikából érkező illegális bevándorlók ezreinek befogadását az európai adminisztráció által előírt kényszerbetelepítési mechanizmus szerint?”. A „NEVER AGAIN” Egyesület jelentése szerint ennek a bevándorlóellenes kampánynak a támogatására „az október 7-i támadásokra adott reakciók” gyakran jelentek meg a médiában, ami a „muszlimellenes előítéleteket” igyekezett erősíteni.

A helyzet azonban a későbbi fejleményekkel némileg megfordult. A Gázai övezet izraeli lerohanása után „ezeknek a szerkesztőségeknek a tudósításai nagyrészt erősen kritikusak voltak Izraellel szemben és együttérzően viszonyultak a palesztinok szenvedéséhez. Sok esetben az Izraellel szembeni kritikát olyan módokon fejezték ki, amely már átlépett egy bizonyos határt”.

Sértő kifejezések és sztereotípiák használata

Az elfogultsághoz hasonlóan a konfliktusban érintett egyik vagy másik oldal bemutatásakor a sértő kifejezések és sztereotípiák használata is gyakori volt a vizsgált médiumokban, de mindez országoként és társadalmi-politikai kontextusonként eltérő volt.

Egyes esetekben a palesztinok ábrázolásához kötődött a sértőbb nyelvezet és sztereotípiák használata a jobbközép médiában. Franciaországban például az ALDA megállapította, hogy a Boulevard Voltaire „negatív” kifejezéseket használt a palesztinokkal kapcsolatban, míg „a mérsékeltebb médiumok úgy használták ezeket a kifejezéseket, hogy beszámolóikban kontextust és információt is adtak, anélkül azonban, hogy állást foglaltak volna”.

Az Egyesült Királyságban az MDI hasonló tendenciát figyelt meg. „A jobboldali bulvárlapok, mint például a GB News, különösen keményen ábrázolják a palesztinbarát személyeket, akiket veszélyesnek és meggondolatlanoknak írnak le”. Visszatérően akként ábrázolták őket, mint akik „a Hamász támogatói, szélsőségesek vagy a brit értékekkel összeegyeztethetetlen [személyek]”. A tudósítások gyakran a tüntetésekre összpontosítottak, és szenzációhajhász szalagcímekekkel jelentek meg, mint például: [„Düh, amikor „EGYMILLIÓ” palesztinbarát tüntető vonul végig Londonon a Fegyverszünet napján”](#).

Magyarországon a kormánybarát média hajlamos sztereotipizálni az érintett két oldalt azáltal, hogy túlzottan leegyszerűsített terminológiával jellemzi az egész lakosságot, helyett, hogy különbséget tenne az oldalakon belül megfigyelhető, egymástól eltérő alcsoportok között. Egyes médiumok hajlamosak továbbá a Netanjahu-kormányral szemben megfogalmazott kritikákat úgy beállítani, mintha azok Izrael-ellenesek lennének vagy a zsidó népet céloznák.

Más szerkesztőségek és médiumok azonban világossá tették, hogy a Netanjahu-kormány bírálata nem egyenlő az antiszemitizmussal. A magyar média egyes orgánumai részletesen beszámoltak a Netanjahu-kormány politikája elleni hatalmas izraeli tüntetésekről és széles körben terjesztették az erről készült beszámolókat. „Az izraeli kormányellenes tüntetések bemutatása a magyar médiában megmutatta, hogy az izraeli emberek nem egységesek a háború kérdésének és az izraeli kormány intézkedéseinek megítélésében” - számolt be a Független Médiaközpont.

Moldovában, ahol a tudósítások többnyire más fórumoktól átvett anyagok újramegjelentetéséből álltak, az IJC megállapította, hogy a palesztinokat nem ábrázolták egységesen, mint a Hamász támogatói, és az izraelieket sem akként írták le, mint valamennyien a jelenlegi kormány támogatói, továbbá a szervezet arról is beszámolt, hogy a tudósításokban általában nem használtak gyűlöletkeltő és diszkriminatív kifejezéseket. Megjegyezték, hogy „sem az idézett források, sem a háttérinformációk nem használtak olyan kifejezéseket és megjegyzéseket, amelyek sértenék az etikai és jogi előírásokat”.

Hozzáadték azonban, hogy néhány cikkhez fűzött megjegyzésben szerepeltek ilyen kifejezések. Például a www.unimedia.info internetes portálon és a stiri.md híraggregátor oldalon több kommentben a muszlimokat rendkívül negatív kifejezésekkel illették: „vad emberek”, „nagyon veszélyesek”, „[valóban] úgy vélik, hogy a hitetlen embereket meg kell ölni”, és „Európa befogadja őket menekültként, de ők aztán terrorizálni fogják Európát”.

A legtöbb hír, amely az izraeli kormány ellenzékét mutatta be, nem terjesztett semmiféle antiszemitizmust. A megfigyelt médiumok ugyanakkor beszámoltak az antiszemita incidensekről, és az azzal kapcsolatos hivatalos és nem hivatalos véleményekről tájékoztatást nyújtottak. Így például a Jurnal TV interjú közölt egy civil szervezet - a Moldovai Zsidó Közösség - képviselőjével, amelyben az interjúalany kifejtette, hogy az utóbbi időben az antiszemitizmus szintje drámaian megnőtt az egész világon, beleértve Moldovát is.

Belgiumban (a francia nyelvterületen) az EUJS beszámolója szerint a fősodratú média nem használja a nyíltan diszkriminatív kifejezéseket, de időnként „finomabb”, kétértelmű kifejezéseket szerepeltetnek a szövegekben. Konkrétabban a két szemben álló oldalt monolitikusnak tekintik az EUJS szerint. „A palesztin oldalon állókat áldozatoknak, az izraeli oldalon állókat pedig elnyomóknak tekintik” - jelentették. Ráadásul, akárcsak Moldovában, az EUJS is megjegyezte, hogy a közösségi médiában a cikkekhez fűzött kommentekben „káros és ártani képes” kifejezések szerepelnek az egyének részéről.

Az EUJS továbbá egy kulcsfontosságú észrevételt is tett: „Szeretnénk kiemelni azt a tényt, hogy sok esetben nem használják a ‘terrorista’ kifejezést a Hamásszal kapcsolatban, annak ellenére sem, hogy ezt a csoportot Belgium és az Európai Unió hivatalosan is ‘terrorista szervezetként’ ismeri el. Ez sajnálatos.”

A „NEVER AGAIN” Egyesület szerint Lengyelországban kezdetben „gyakorik voltak a muszlimellenes kijelentések” -, ezekkel a tudósításokkal is próbálták befolyásolni a szavazókat a közelgő lengyel választásokon. Október 8-án, Kuz, a Jog és Igazságosság (PiS) képviselője megrázó képeket tett közzé a közösségi médiában az október 7-i eseményekről, és azt írta: „Ha nem akar hasonló dolgokat látni Lengyelországban, szavazzon a népszavazáson”.

Idővel aztán a jobboldali média és közösségi média felhasználók is elkezdtek kritizálni Izraelt. „A következő hetekben és hónapokban” - írja a „NEVER AGAIN” Egyesület - „a muszlimellenes hangok, amelyek a muszlimokat a terroristákkal és a menekültekkel azonosították, antiszemita kijelentésekkel egészültek ki”. Radoslaw Patlewicz, egy szélsőjobboldali író a lengyel médiában például kijelentette, hogy Lengyelország a zsidók és muszlimok nélkül jobb hely lenne, mert indoklása szerint „számos történelmi példánk van arra, hogyan viselkedtek a zsidók, amikor tömegesen éltek Lengyelországban”, és „végül is tudjuk [azt is, hogy] mit csinálnak a muszlimok Nyugat-Európában”.

Az október 7-i támadással és a gázai invázióval kapcsolatban használt terminológia

A különböző médiumok eltérően közelítették meg a kérdést, hogy milyen terminológiát használjanak az október 7-i támadással és az azt követő gázai invázióval kapcsolatban - és különösen az utóbbival kapcsolatosan a „népirtás” kifejezés használata mutat különbségeket.

Franciaországban a fősodratú hírorgánumok az október 7-i támadást „támadásként” vagy „offenzívaként” emlegették - jelentette az ALDA -, és „nem használnak vádló kifejezéseket a Gáza elleni támadás leírására”, ehelyett olyan szavakat részesítenek előnyben, mint a „megtorlás” vagy az „ellentámadás”. Még a baloldali Marianne is megszólalási lehetőséget biztosított Didier Eperlbaum francia-izraeli újságírónak, aki az izraeli támadást „*a háborúk legkegyetlenebbikének, de nem népirtásnak*” nevezte.

Moldovában a kifejezések használata a moldovai médiumok által hivatkozott nemzetközi források szerkesztési gyakorlatától függött. Időnként ugyanazok a híradások különböző kifejezéseket használtak az események leírására. A gázai támadással kapcsolatban a „népirtást” leginkább az Izrael elleni vádat vizsgáló nemzetközi intézményekről szóló [híradásokban](#), valamint az olvasók e cikkekhez fűzött kommentárjaiban használták.

Belgiumban (a francia nyelvterületen) a média az EUJS szerint az október 7-i eseményekről „mészárlásként” vagy „támadásként” számolt be. Ugyanakkor – az EUJS jelentése szerint - a gázai inváziót gyakran „népirtásként” írják le, még a fősodratú médiában is; e kifejezés használata leginkább azt követően erősödött meg, hogy a hágai Nemzetközi Bíróság 2024. januárjában úgy döntött, hogy „komolyan fennáll a népirtás elkövetésének veszélye”, vagyis annak, hogy Izrael népirtást követ el Gázában.

„Még akkor is, ha a legtöbb esetben zárójelben is használják a kifejezést, maga a tény, arra sarkallja az embereket, hogy a konfliktust általában, és különösen a gázai helyzetet népirtásnak tekintsék” - jelentette az EUJS. A média általában nem határozza meg, hogy mit ért e kifejezés alatt, amelyet a közösségi médiában olvasható kommentekben és posztokban magánszemélyek is széles körben használnak - tette hozzá az EUJS.

Magyarországon a média olyan kifejezéseket használt, mint „terror támadás” és „Hamász-mészárlása”, amikor az október 7-i eseményekről adott jelentést, számolt be a Független Médiaközpont. De tekintettel az események gyors változására - jegyezték meg -, „még ugyanazon a cikkben belül is különböző kifejezéseket használnak a szerzők a kialakult helyzet jellemzésére”. Ugyanakkor, tekintettel arra, hogy a hágai Nemzetközi Bíróság előtt folyamatban van egy hivatalos eljárás, számos cikk vizsgálta a „népirtás” kifejezésének jogi jelentéstartalmát és az elkövetők felelősségre vonásának lehetséges módszereit.

Az Egyesült Királyságban számos hírcsatorna, köztük baloldaliak is, „mészárlásként” jellemzik az október 7-i támadást, és gyakran használnak „olyan kifejezéseket, mint a ‘túlélők’, erős érzelmi reakciók kiváltásának szándékával” - jelentette az MDI. Az elhúzódó konfliktust - tette hozzá az MDI - a jobboldali újságok gyakran „Izrael és a Hamász közötti”, míg a baloldali források „Izrael és Gáza közötti” háborúnak nevezik, a BBC pedig hajlamos váltogatni a kettő között.

Hasonlóképpen, a jobboldali források ritkán használják a „népirtás” vagy „etnikai tisztogatás” kifejezéseket, amikor a Gáza elleni támadásról beszélnek. „Leggyakrabban Izrael megtorlásaként hivatkoznak minderre, és jellemzően nem ítélik el ezeket az akciókat” - jelentette az MDI. Mindazonáltal ezek a médiumok beszámoltak az Izrael elleni népirtás vádjáról a hágai Nemzetközi Bíróság előtt.

A „NEVER AGAIN” Egyesület jelentése szerint, Lengyelországban a „népirtás” szó használata összekapcsolódott „azzal a szóhasználattal, hogy Izraelt a náci Németország közvetlen leszármazottjaként - vagy inkarnációjaként - ábrázolják ... ami az október 7-e utáni antiszemita diskurzus gyakori jellemzője”. Az egyik közösségi médiacsatornán Grzegorz Braun, a lengyel parlament antiszemita képviselője a szélsőjobboldali Konfederacja pártból kijelentette, hogy a hanuka „sötét, vad, rasszista, törzsi, talmudi imádat”, a „rasszista sértettség cselekedete” és „a zsidók nem-zsidók elleni népirtásának ünnepe”.

Konklúzió

A GTTO hat országának partnerei több mint 500 beszámolót értékelték az izraeli és gázai eseményekkel összefüggésben 2023. október 7-ét követően. E partnerszervezetek egy kérdéssort válaszoltak meg, amely a konfliktusban érintett valamely oldal iránti elfogultsággal, a diszkriminatív és sértő nyelvezet használatával, valamint a kapcsolódó egyéb jellemző hivatkozásokra vonatkozott. A jelentés alapjául szolgáló válaszok a Belgiumban (a francia nyelvű médiára vonatkozóan), Franciaországban, Magyarországon, Moldovában, Lengyelországban, és az Egyesült Királyságban működő szervezetektől érkeztek.

A beszámolók áttekintése során a partnerek széles körben találtak bizonyítékot elfogult hangvételű tudósításokra, valamint sértő és diszkriminatív nyelv- és sztereotípiák használatára. Ezek a jellemzők országonként eltérőek voltak, a megfigyelt médiumoktól, a politikai kontextustól, a történelmi hagyományoktól és egyéb tényezőktől függően. A konfliktusban érintett bármelyik oldal iránti elfogultság és az ilyen tartalmú anyagok széles körű terjesztése ugyanakkor egyértelműen alkalmas arra, hogy a kutatásban résztvevő országokban szítsa a feszültségeket.

Készítette

A Media Diversity Institute (MDI) vezetésével és hat európai partnerszervezettel együttműködve a Get The Trolls Out! célja, hogy az európai médiában a vallásellenes gyűlöletbeszéddel szemben fellépjen azáltal, hogy a hagyományos és online médiában a zsidósággal, az iszlamizmussal, a kereszténységgel és más vallásokkal kapcsolatos gyűlölködő narratívákat azonosítja és válaszokat ad azokra.

Media Diversity Institute - Egyesült Királyság

A [Media Diversity Institute \(MDI\)](#) a *Get The Trolls Out!* projekt vezetője. Az MDI nemzetközi szinten a sokszínűséggel kapcsolatos felelősségteljes és etikus médiamegjelenések elősegítésén tevékenykedik. Célja annak megakadályozása, hogy a média szándékosan vagy akaratlanul előítéleteket, intoleranciát és gyűlöletet gerjessen és terjesszen, ami társadalmi feszültségekhez, vitákhoz és szélsőséges esetekben erőszakos konfliktusokhoz vezethet. Az MDI ehelyett tisztességes, pontos, befogadó és érzékeny médiatudósításokat szorgalmaz a különböző csoportok és kultúrák közötti kölcsönös megértés előmozdítása jegyében.

A NEVER AGAIN Egyesület - Lengyelország

A „[NEVER AGAIN](#)” Egyesület egy független civil szervezet, amelyet 1996-ban alapítottak Varsóban. Kampányokat folytat a rasszizmus, az antiszemitizmus és az idegengyűlölet ellen, valamint fellép a békéért, a kultúrák közötti párbeszédért és az emberi jogokért Lengyelországban és világszerte.

Independent Journalism Centre - Moldova

Az [Independent Journalism Centre \(IJC\)](#) egy nonprofit, pártoktól független civil szervezet a Moldovai Köztársaságban. Az IJC 1994 óta támogatja a szólásszabadsághoz és az információhoz való hozzáféréshez való jog érvényesülését. Képzésekkel és a segítségnyújtás egyéb formáival támogatja az újságírói hivatást, közpolitikai javaslatok kidolgozásával hozzájárul a médiaszabályozás minőségének javításához, és médiapedagógiai programokon keresztül elősegíti a fiatalok és a felnőtt lakosság kritikus gondolkodásának kialakítását.

European Union of Jewish Students - Belgium

A **European Union of Jewish Students (EUJS)**, az Európai Bizottság partnere, a kontinens 36 országában működő zsidó diákszervezetek pluralizmuson és befogadáson alapuló, pártatlan ernyőszervezete. A 160.000 európai zsidó fiatal demokratikus képviseletét ellátó EUJS képviseli tagjait az európai intézmények, az EBESZ és az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa előtt, valamint más jelentős zsidó szervezetek irányában.

Független Médiaközpont - Magyarország

A **Független Médiaközpont (CIJ)** támogatja a közérdekű újságírást, és olyan médiakörnyezet kialakításán dolgozik, amely védi és előmozdítja a véleménynyilvánítás és a sajtószabadság érvényesülését.

Megalakulása óta a CIJ több ezer újságírót, médiaszakos egyetemi hallgatót és média menedzsert képzett nonprofit alapon. A Független Médiaközpont képzési anyagokat is publikál és népszerűsít.

ALDA - Franciaország

Az **ALDA - Európai Szövetség a Helyi Demokráciáért**, a helyi demokrácia, az aktív állampolgárság, valamint a helyi hatóságok és a civil társadalom közötti együttműködés kulcsfontosságú szereplője Európában, az EU szomszédságpolitikában érintett országokban és a világ minden táján, elsősorban a részvételiség módszereinek és a decentralizált együttműködés előmozdítása révén. Az ALDA egy tagságon alapuló szervezet, amely több mint 300 tagot tömörít, köztük helyi hatóságokat, helyi hatóságok szövetségeit és civil szervezeteket, több mint 54 európai és Európán kívüli országból.

GET THE TROLLS 2015

Elemzés az izraeli-gázai konfliktusról szóló
médiatudósításokról a GTTO projekt országában